

NPF-satsningen i Norrtälje 2018-2020

- Hur får vi eleven att märka skillnaden?

Carina Forsberg och Ann Lindgren

Centrala elevhälsan i Norrtälje kommun, Kompetento, 210114

Norrtälje kommun

- Till ytan stor kommun
- 3 centralorter: Hallstavik, Norrtälje och Rimbo
- ca 61500 invånare
- ca 16% utländsk bakgrund

Norrtälje kommun

- Cirka 1500 barn i kommunala förskolan fördelade på ca 30 förskolor
- Cirka 5000 elever i kommunala grundskolan (förskoleklass till åk 9) fördelade på 25 (26) skolor inklusive särskola
- Cirka 1100 elever i en kommunala gymnasieskolan (inklusive gymnasiesär)

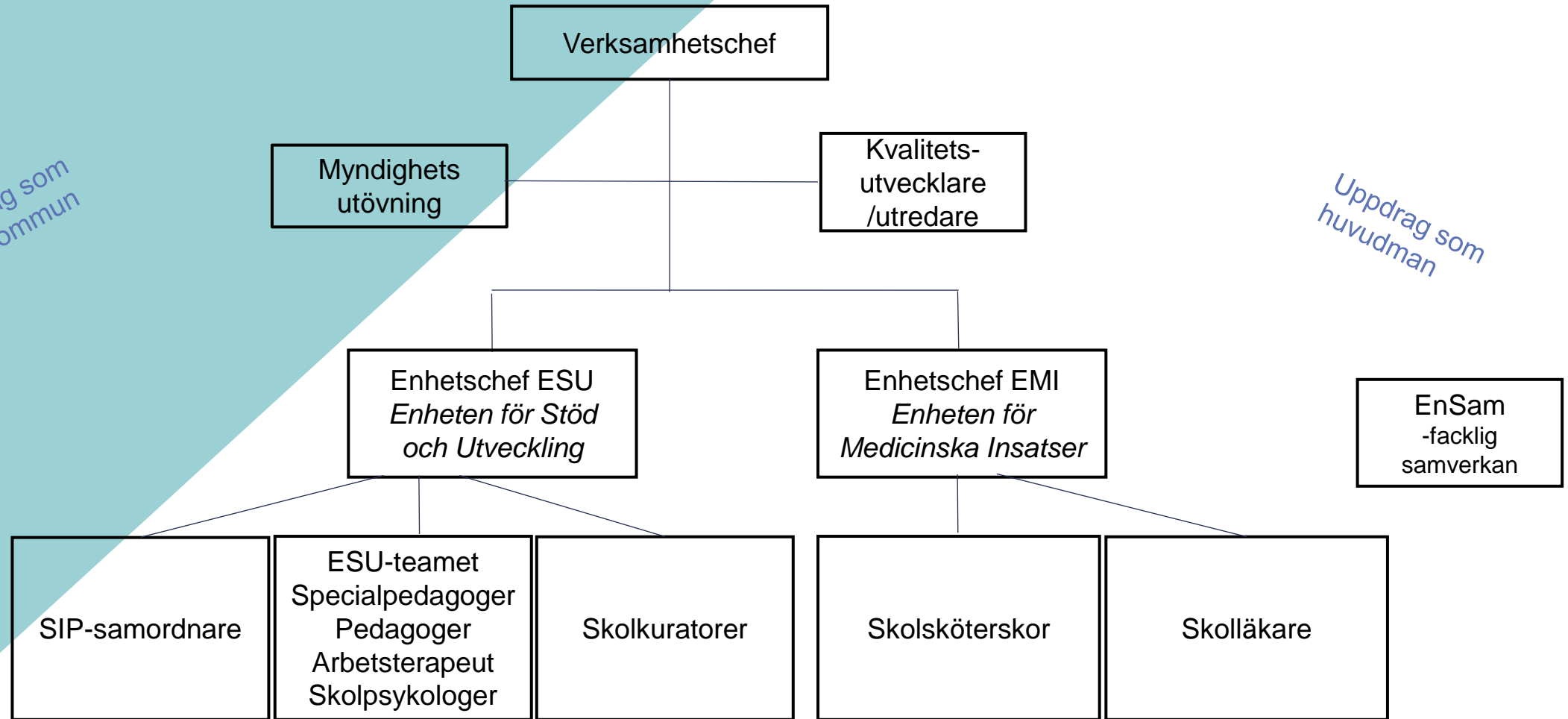

Centrala barn- och elevhälsan

- 2006-2015 var de medicinska delarna organiserade hos vårdaktören 10100 genom projektet Norrtäljemodellen.
- 2015 – 2017 var elevhälsan helt decentraliserad och varje rektor ansvarade hos sig.
- Under 2018 centraliserades verksamheten, utvärdering hösten 2019 medförde politiskt beslut att fortsätta med central organisation.

Organisation Centrala Barn- och Elevhälsan

Uppdrag som
hemkommun

Uppdrag som
huvudman

adhd	ca 5 % (7% i Norrtälje)
autism	ca 1 % (1,5% i Stockholms län)
språkstörning	ca 5-8 % (i förskoleålder)
tourettes syndrom	ca 0,4 – 3,8 %
tvångssyndrom	ca 2 %

(siffrorna för riket tagna ur Essence, Prof. Gillberg)

Varaktiga funktionsnedsättningar,
stor påverkan på elevens livssituation,
debut tidigt i livet,
kan inte förklaras med intellektuell funktionsnedsättning

Autism- och aspergerförbundets enkätsvar 2018

N = 1921

- Ungefär hälften av eleverna hade fått en pedagogisk utredning
- drygt 30 % har inte åtgärdsprogram
- *Färre än hälften (44%) har godkända betyg i kärnämnen*
- *15 % av eleverna har problematisk frånvaro (mer än 4 veckor senaste året), vanligare bland flickor än pojkar och frånvaron börjar redan på lågstadiet.*

Vad händer när skolan inte anpassas?

- Skolan blir en plats för misslyckanden. I högstadiet och gymnasiet blir sekundär problematik vanligt (ångest, depression, självskadande, ätstörningar mm). (T. Lugnegård)
- Bland vuxna är självmordsrisken bland personer med autism 10 ggr högre än bland normalbefolkningen (T. Hirvikoski). Gäller också för gruppen med adhd.
- Missbruk mycket vanligt bland adhd-gruppen.
- Flera studier visar att ca. 30% av intagna i våra fängelser uppfyller kriterier för adhd
- Professor Christopher Gillberg kallar obehandlad adhd för "vårt största folkhälsoproblem"

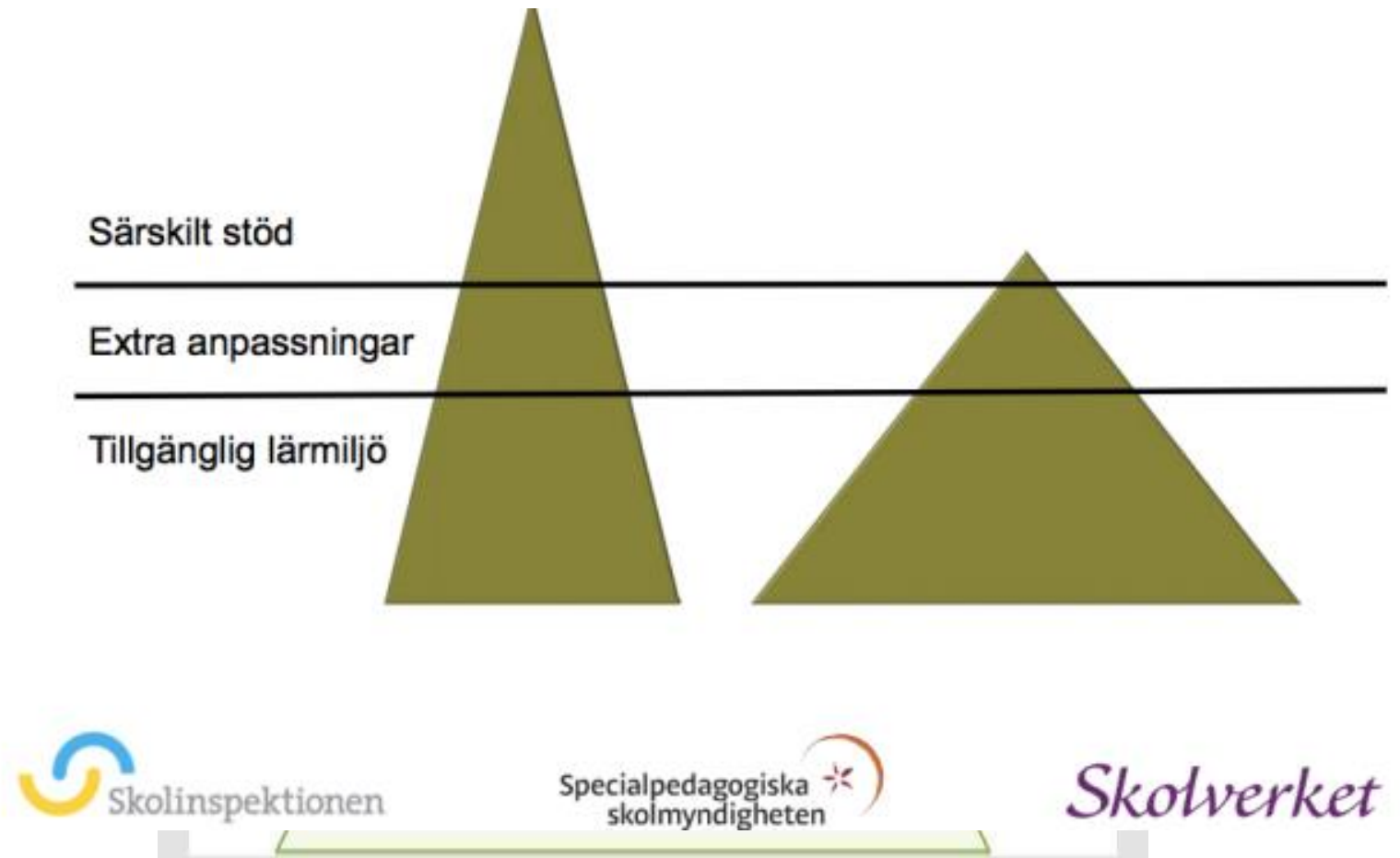

Vad säger skollagen?

- Kap 3 § 3 i skollagen:
Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns *ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.*
- 2014 tillkom en ny paragraf i skollagen om att all pedagogisk personal ska ge *extra anpassningar* till elever som behöver det.

I en rapport från 2016 visade Skolinspektionen med hjälp av SPSM att mycket få elever fick dessa *extra anpassningar*.

Extra anpassningar
kan vara
kompenserande
åtgärder som tex.
hjälpmedel,
material, hur
pedagogen
använder sig själv
som verktyg mm

Hur höjer vi kompetensen om
neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
hos medarbetare på våra skolor i hela
kommunen?

**”För att kunna ge rätt
anpassningar måste man
förstå hur en skoldag
upplevs av eleven”**

Malin Gren Landell,
leg psykolog och regeringens särskilda
utredare kring skolfrånvaro

Isbergsmetaforen i Tydliggörande pedagogik

I skolan: Funktion före diagnos

- Classification of Functioning, Disability and Health (**ICF**) utgavs av Världshälsoorganisationen (WHO) i november 2001.
- **Kunskap om funktioner ger förståelse på djupet**

ELEVER MED NEUROPSYKIATRISKA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR, NPF

- Har funktionsnedsättningar enligt ICF
- Blir funktionshindrade i sin lärmiljö om compensationen för funktionsnedsättningarna uteblir
- När lärmiljön är funktionshindrande måste vi bygga bort de hinder vi kan
- Detta betonas i det relationella perspektivet

LINDA PETTERSON, SPECIALPEDAGOGISKA SKOLMYNDIGHETEN, SPSM, STUDIEPAKET NPF

📖 Pedagogiska strategier i mötet med barn och elever inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar Del 1

Vilket synsätt har verksamheten?

Det kategoriska (individuella)
perspektivet - eleven problembärare

Det relationella perspektivet -
mötet mellan elev och omgivning

Det behöver man tänka på i sin verksamhet:
Vilket synsätt har vi som utgångspunkt?

I föreläsningen refereras till Skollagen 3 kapitlet 3§, den paragrafen är numera Skollagen 3 kapitlet 2§.

Hur kan vi utveckla den egna skolan med syfte att stimulera alla elever?

NPF-satsningen i Norrtälje kommun 2018 - 2020 (kommunala förskolor, grundskolor)

Bidragsportalen

- Med statliga medel "Likvärdig skola" och
- SiS-medel från SPSM

Innehåll:

1. SPSM: studiepaket npf
2. Kollegial handledarmodell - Roslagsmodellen
3. Insatser för fysisk lärmiljö
4. Bildstöd –generellt för kommunen

1. SPSM: studiepaketet npf

- All personal inom förskola, skola och gymnasieskola
- Minst 20 timmar
- Titta på filmer inom fem områden (gemensamt eller enskilt)
- Samtala i grupp
- Ca 60 samtalsledare
- Samtalen inte styrda ”uppifrån” men utifrån behoven på skolorna
- Samtalen hade som målsättning att utmynna i en strategi som skulle testas

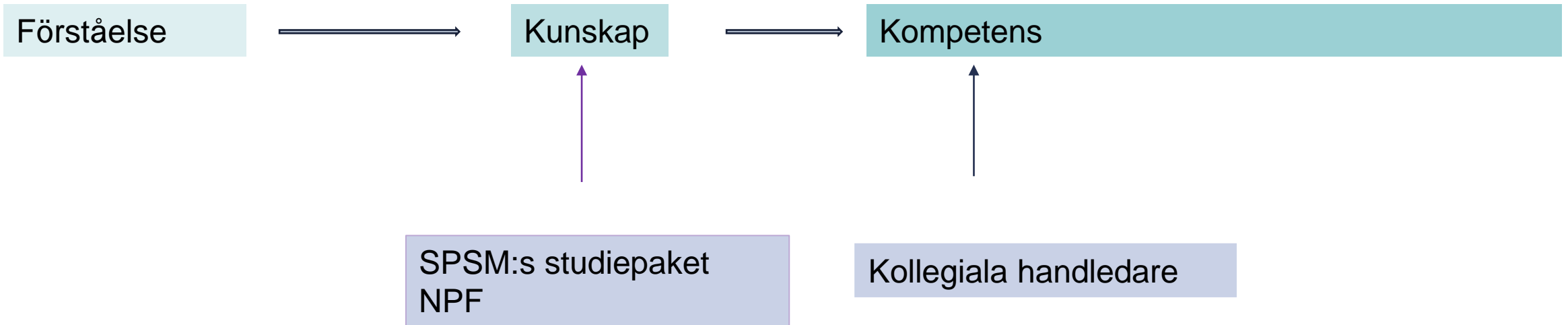
SPSM:s studiepaket npf, forts.

- Strategierna skulle utmynna i en kunskapsbank
- 3 träffar med samtalsledarna i Rimbo, Hallstavik och Norrtälje
- Utvärdering med samtalsledare:
- 74% meningsfullt eller mycket meningsfullt att se filmer och diskutera innehållet
- 20% hade tagit fram en eller flera strategier

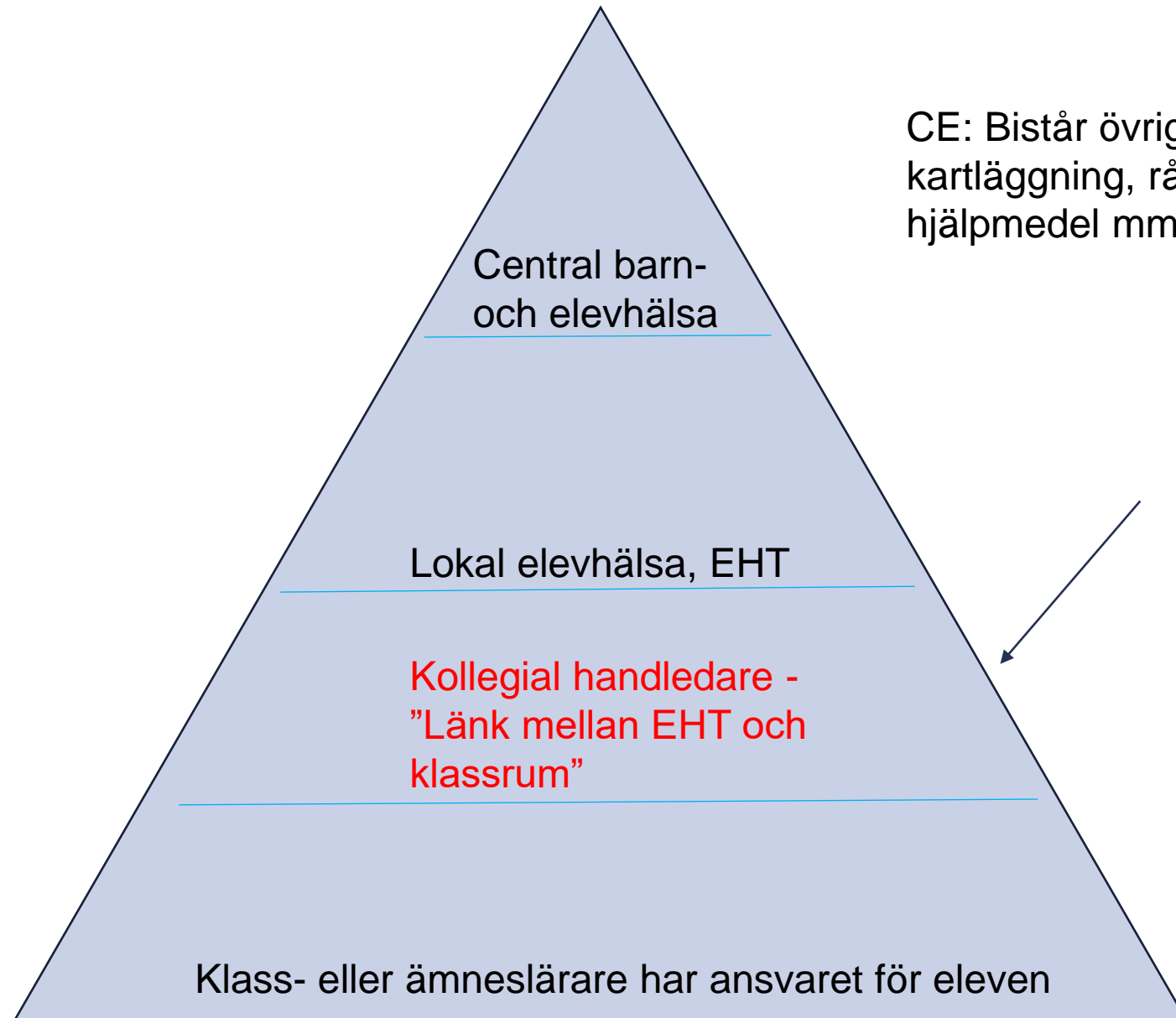
Hur kan vi göra för att stärka
hela kollegiet?

Hur ska kunskap bli kompetens?

CE: Bistår övriga med utredning, kartläggning, rådgivning, handledning, hjälpmedel mm.

NY FUNKTION

- Handleder kollegor i ärendehandledning
- Kartlägger skolan med eleven – särskilt material
- Stöttar i kontakten med VH

Kollegiehandledningens målsättning

Ge pedagoger:

- Möjlighet att kunna samtala om svårigheter på ett strukturerat och lösningsfokuserat sätt
- Förståelse, kunskap och funktionskompetens
- Verktyg att kunna tillgängliggöra skolan för många fler elever

Kollegiehandledningens målsättning, forts.

- Bidra med en skolgång utifrån behoven samt
- Ha en tydligare roll i skolans systematiska kvalitetsarbete

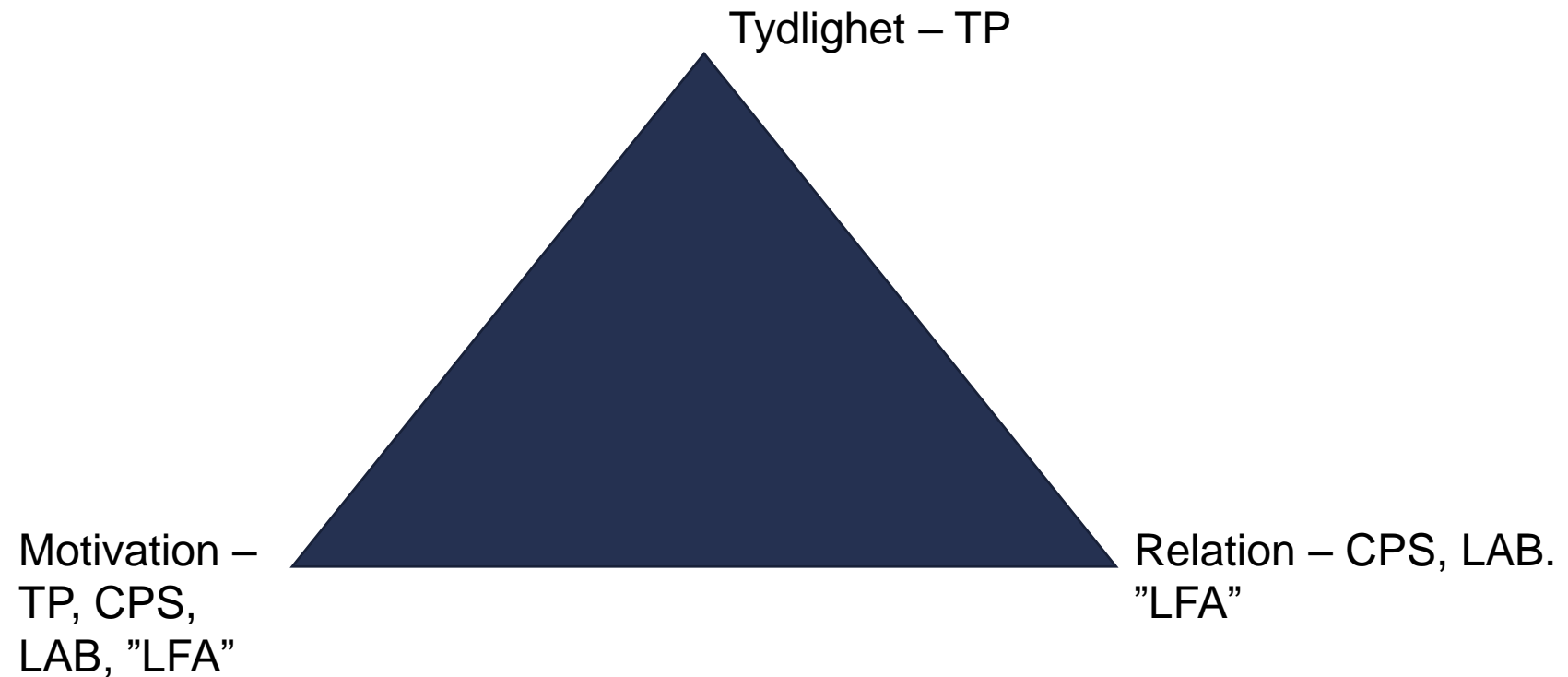
Handledningens innehåll

Arbetsätt och metoder som handledningen bygger på:

- Tydliggörande pedagogik, TP
- Lågaffektivt bemötande, LAB
- Collaborative and proactive solutions, CPS
- Lösningfokuserat arbetsätt, "LFA"

Dvs. samma metoder som i SPSM:s studiepaket

Ledarskap i klassrummet

Ärendehandledning

4 steg vanligen 4 träffar à 90 minuter enligt en modell

Handledningen ges till hela personalgruppen som träffar eleven

1. Analys av elevens situation i skolan
2. Kartläggning av nedsatta funktionsförmågor enl. material
3. Generera lösningar utifrån funktionskompetens om eleven
4. Etablera vem som gör vad

Test i Danderyd 2015 - 2017

- Danderydsmodellen

- 6 handledare utbildades i arbetssättet
- 72 pedagoger fick kollegiehandledning av träningshandledare.
- 64 av dessa svarade på anonymiserade webbenkäter.
- Handledningsformen fick sammantaget betyget **6,42** på en 7-gradig skala (1 = mycket dålig, 7 = mycket bra)
- **96%** av respondenterna vill ha fortsatt handledning efter projektets slut.

Övriga vinster med arbetssättet

- Ökad kunskap och starten på en kompetensresa
- Bättre samarbete
- Ökad nyfikenhet
- Högre grad av samsyn

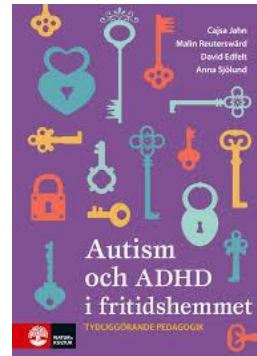
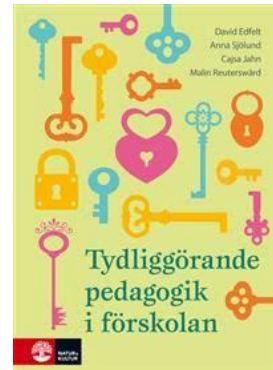
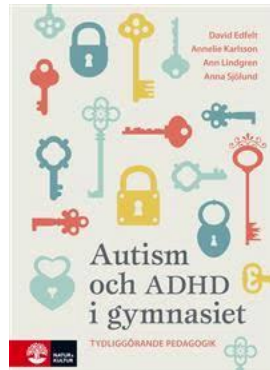
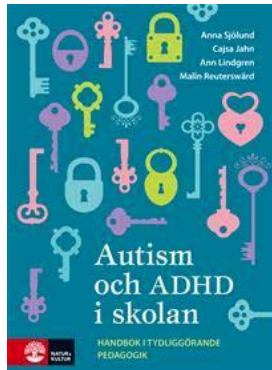
Så här tyckte de handledda

- "Tror verkligen att detta är melodin, jättebra!"
- "1 gång i månaden skulle vara toppen!"
- "Tre gånger (jag var bara med på två) är för lite. En gång i månaden skulle varit mycket bättre."
- "Så bra, tack!"
- "Lärsituationen påverkar kunskapsinhämtning hos eleven. Jag är intresserad av hur metoder och miljö påverkar kunskapsinhämtningen."
- "Det var mycket givande och handledarna mycket kompetenta."
- "Önskar handledning angående konkreta åtgärder som kan vara användbara, böcker, texter övrigt material som kan vara bra att arbeta med för eleven."
- "Tack vare handledarnas utmärkta kompetens och engagemang var det här mycket värdefullt!"
- **"Mycket bra att öka kompetensen mellan kollegor"**
- **"Bästa sättet för en lärande arbetsplats!"**
- **"Bästa lärprocessen!"**

Och så här tyckte handledarna

- **Det här är det bästa jag någonsin gjort!**
- **Nu känner jag att jag kan göra skillnad**
- **Nu förstår jag äntligen de här eleverna som annars lätt kan betraktas som lata, omotiverade, bråkiga och besvärliga**
- **Det är så roligt att handleda!**
- **Mitt självförtroende har blivit så mycket större**
- **Det är ett fantastiskt arbetssätt!**
- **Nu vet jag vilka elever som klarar av att vara i storklass och vilka som inte gör det.**

Tydliggörande pedagogik

Exempel på åtgärder

UDL

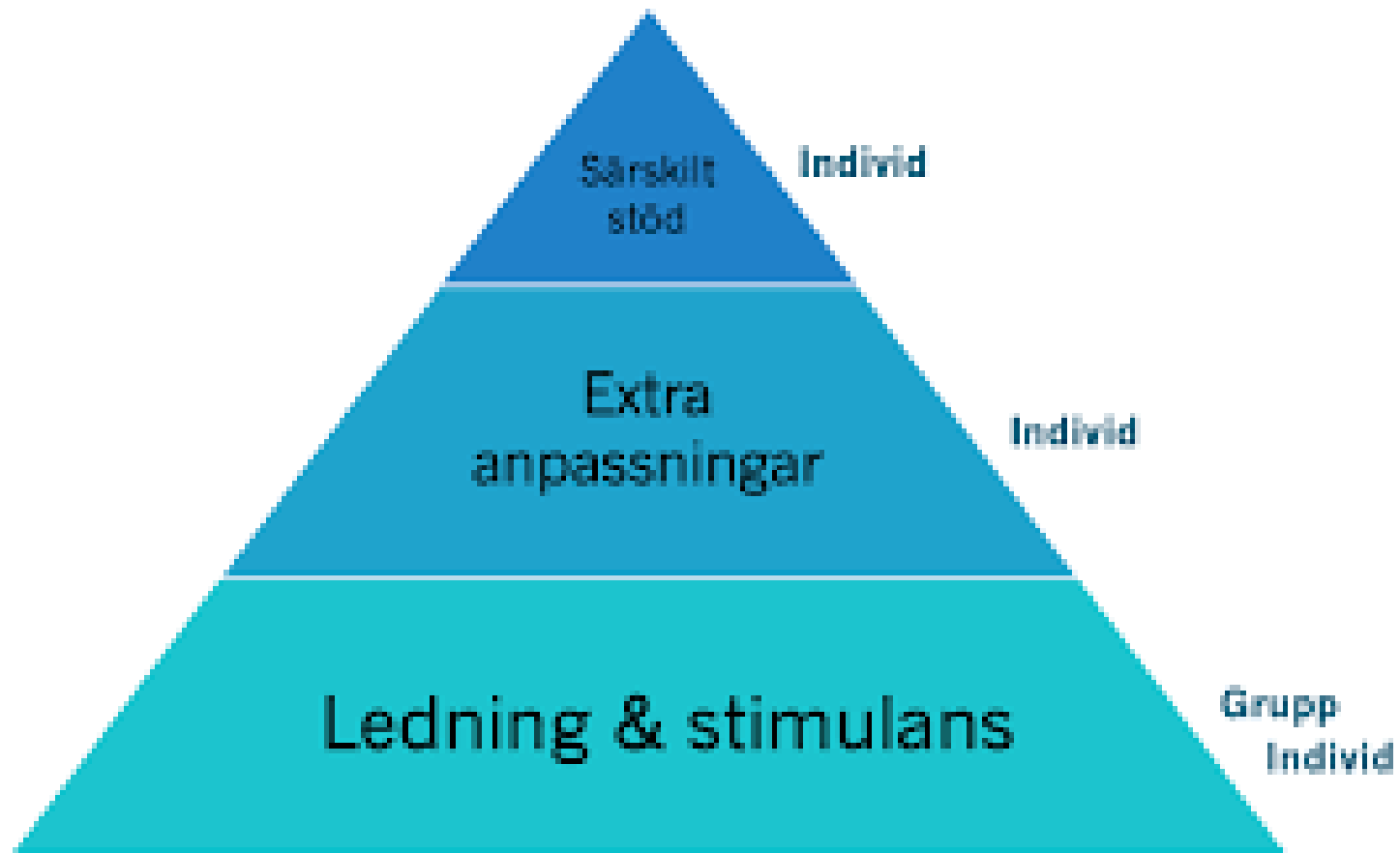
Skolnivå: schema, förflyttningar, matsal, skolgård, fysisk lärmiljö

Ämne: konkreta mål för ett område, planering, genomförande, uppföljning
konkret och systematiskt material

Klassnivå (stimulans och ledning): möblering, information och kommunikation, lågaffektivt bemötande,
lösningsfokus, gemensam problemlösning

Elev

Extra anpassningar och särskilt stöd t ex. hjälpmedel inklusive visuellt stöd t ex. ritprat, krav
efter förmåga

”Norrtälje
-Kommunen med
tillgängligt lärande”

Tidsplan för utbildning till kollegial handledare

- Rektor valde den/de personer man ville låta gå på utbildningen (specialpedagog, speciallärare, ämnesklasslärare)
- 12 pedagoger utbildades till kollegiala handledare 2018-2019 (1 år)

Teoretisk och praktisk del, ca en halvdag i veckan

- Ytterligare 12 utbildades 2019-2020 (ej färdiga pga Covid)

Mätbara kvalitetsmål 2021

- Öka elevernas måluppfyllelse med 4%
- Öka elevernas närvaro med 5%
- Öka förekomsten av kvalitetsvariabler i klassrummet med minst 15% (enligt materialet *Klassrumsobservation*)

Målsättningar

- En kollegial handledare per 150-200 elever
- Tid avsatt i tjänsten för klass- och ämneslärare 5% - 10% beroende på tjänst (heltid)

Hur får vi eleven att märka skillnaden? ”Funktionskompetens”

- Ökad förståelse och kunskap om nedsatta funktionsförmågor
- Hur konsekvenserna av dessa behöver kompenseras
- Hur använda elevernas styrkor i skolarbetet
- Göra detta dagligdags = Kompetens som sker i processer

A. Fysisk lärmiljö

- En skola beställer insats från Centrala barn- och elevhälsan
- Kartlägga "hinder" i lärmiljön med kartläggningmaterial, såväl klassrum som andra lokaler och utrymmen, spec ped och arbetsterapeut
- Erbjuder lösningar som reducerar hindren i den fysiska lärmiljön

B. Bildstöd

Beställ insats från Centrala barn- och elevhälsan

- Alla skolor får tillräckliga klassuppsättningar med bildstöd för skoldagen i 3 versioner
- Föreläsning om bildstöd
- Uppföljning, hur har det gått och vad har man tyckt?

C. Kollegiehandledning

Behov

Åtgärdande elevärende

Ledning och stimulans

Förebyggande och hälsofrämjande

Fortsättning på skolorna

- Nätverk
- ”Handledning på handledning” från Centrala elevhälsan
- Regelbunden påfyllning i form av utbildning

Hur använder vi elevhälsans kompetens?

flipped upside down

Except one. Once you see that one, they'll all be right side up